

K o m u n i k é
ze zasedání Výboru ministrů zahraničních věcí členských států
Varšavské smlouvy

Ve dnech 5.-6. prosince 1979 se v Berlíně konalo zasedání Výboru ministrů zahraničních věcí členských států Varšavské smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci. Zasedání se zúčastnili: ministři zahraničních věcí Bulharské lidové republiky Petr Mladenov, Československé socialistické republiky Bohuslav Chňoupek, Maďarské lidové republiky Frigyes Púja, Německé demokratické republiky Oskar Fischer, Polské lidové republiky Emil Wojtaszek, Rumunské socialistické republiky Stefan Andrei a Svazu sovětských socialistických republik Andrej Gromyko.

Ministři si vyměnili názory na aktuální mezinárodní otázky. Zvláštní pozornost věnovali problému vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě jako klíčovému směru boje za upevnění evropského míru a bezpečnosti. Vzhledem k velké úloze a významu madridské schůzky zástupců účastnických států konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě pro další zlepšení situace na tomto kontinentu si ministři podrobně vyměnili názory na přípravu a úspěšné uskutečnění tohoto setkání.

1. Ministři potvrdili znovu odhodlání a vůli svých států vytrvale působit společně s ostatními zeměmi a se všemi mírovými silami v zájmu prohloubení a upevnění uvolňování a zasazovat se o uskutečnění návrhů, vytyčených v deklaraci členských zemí Varšavské smlouvy, přijaté dne 23. listopadu 1978 na zasedání politického poradního výboru v Moskvě.

V souvislosti s úlohou upevňovat uvolňování napětí zdůraznili ministři velký význam podepsání smlouvy mezi Sovětským svazem a Spojenými státy o omezení strategických útočných zbraní /SALT 2/ v červnu t.r. Vyjádřili společně názor, že vstup této smlouvy v platnost přispěje k upevnění mezinárodní bezpečnosti

a vytvoření příznivějších podmínek pro další kroky k zastavení horečného zbrojení a k odzbrojení i na evropském kontinentu.

Státy zastoupené na zasedání se vyslovily pro to, aby po vstupu smlouvy SALT 2 v platnost byla neprodleně zahájena jednání o dalším omezení a podstatném snížení strategických zbraní /SALT 3/.

Ministři znovu prohlásili, že naléhavou úlohou je zmírňování horečného zbrojení a přechod k uskutečnění praktických opatření k odzbrojení, zvláště v jaderné oblasti. Návrhy států zastoupených na tomto zasedání, týkající se těchto otázek, zůstávají v platnosti a čekají na svoji urychlenou realizaci.

2. Při výměně názorů na situaci v Evropě ministři jménem svých zemí jednomyslně prohlásili, že zvláště aktuálního významu a neokladného charakteru nabývají v současné době otázky vojenského uvolnění na evropském kontinentu. Všechny evropské národy, všechny národy světa mají zájem na přijetí účinných opatření k jejich vyřešení. Na jejich řešení v mnohém závisí perspektiva dalšího rozvoje procesu uvolňování mezinárodního napětí.

Státy zastoupené na tomto zasedání zastávají názor, že nedávné nové iniciativní návrhy, které Sovětský svaz předložil po konzultacích s ostatními členskými státy Varšavské smlouvy a v naprostém souladu s moskevskou deklarácí politického poradního výboru z 23. listopadu 1978 a se zájmy a naléhavou nutností upevnění bezpečnosti v Evropě a na celém světě, jsou mimořádně významným přínosem k řešení těchto problémů. Tyto iniciativy jsou výrazem hluboce mírumilovné politiky socialistických zemí a mají přispívat ke snížení vojenské konfrontace a k zastavení horečného zbrojení v Evropě, a to i v oblasti raketových jaderných zbraní středního doletu a dát silný impuls k dosažení důležitých dohod o vojenských aspektech evropské bezpečnosti.

3. S tím většími obavami konstatují státy zastoupené na zasedání, že v NATO pokračuje a dokonce se urychluje vypracování bezpečných plánů dalšího zesílení horečného zbrojení v Evropě, především plánů na umístění nových druhů amerických jaderných raketových zbraní středního doletu na území západní Evropy, aby

tak dosáhl vojenské převahy nad socialistickými zeměmi. Uskutečnění těchto plánů by poškodilo zájmy bezpečnosti socialistických i jiných zemí Evropy a bylo by v rozporu s cíli a podstatou politiky uvolňování napětí.

Vycházejíce ze životních zájmů evropských národů a zájmů míru na evropském kontinentu, ministři se jménem svých států obrací k vládám členských zemí Severoatlantického paktu s výzvou, aby znovu, ve světle konstruktivních a mírumilovných kroků členských států Varšavské smlouvy, projednaly situaci vytvářející se v Evropě a nepodnikaly akce, které by tuto situaci na kontinentě zkomplikovaly.

V takovém případě by bylo možné neprodleně zahájit věcná jednání o otázkách týkajících se jaderných zbraní středního doletu v souladu s návrhy vyjádřenými v projevu L.I. Brežněva v Berlíně 6. října t.r. Tyto návrhy upoutaly pozornost širokých kruhů v Evropě i daleko za jejími hranicemi. A podle hlubokého přesvědčení států Varšavské smlouvy, čím dříve budou zahájeny jimi navrhaná jednání, tím lépe.

Státy zastoupené na zasedání zároveň považují za důležité, aby nebyly podniknuty žádné akce, které by zkomplikovaly situaci a mohly by se stát překážkou pro jednání. Účastníci zasedání v této souvislosti prohlásili, že přijetí rozhodnutí o výrobě a umístění nových druhů amerických jaderných raketových zbraní středního doletu v západní Evropě a realizace takového rozhodnutí by zničily základnu pro jednání. Byl by to pokus NATO vést jednání z pozice síly, což je pro státy Varšavské smlouvy zásadně nepřijatelné. Toho si musí být vlády zemí NATO vědomy.

Ministři potvrzují přesvědčení svých zemí, že rovnováha sil na evropském kontinentě nemůže a nesmí být udržována zvyšováním ozbrojených sil a výzbroje, ani dalším stupňováním horečného zbrojení, nýbrž jeho zastavením, snížením vojenské konfrontace, rozhodným přechodem ke konkrétním opatřením v odzbrojení, především v jaderné oblasti. Ten stát nebo ta vláda, které by postupovaly opačně, by na sebe vzaly těžkou odpovědnost vůči lidstvu.

4. Při posuzování praktických cest dojednání opatření vojenského uvolnění si ministři vyměnili informace o kontaktech a konzultacích jejich zemí s jinými účastnickými státy konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě pokud jde o návrh na svolání celoevropské konference na politické úrovni, výtýčený zeměmi Varšavské smlouvy 15. května 1979 v Budapešti.

Ministři dospěli k závěru, že v celé Evropě sílí zájem o svolání konference, která by projednala otázky vojenského uvolňování a odzbrojení na evropském kontinentu, a že příslušný návrh socialistických zemí stejně jako návrhy některých jiných států se důkladně zkoumají. Přejíce si přispívat k rychlejšímu dosažení obecného porozumění, pokud jde o okruh otázek, které by konference mohla projednat a řešit, a rovněž pokud jde o způsob její přípravy a jednání, státy zastoupené na zasedání považují za účelné již v daném stadiu vyjádřit své úvahy v této záležitosti.

Domnívají se, že předmětem jednání konference o vojenském uvolnění a odzbrojení by mohla být jak opatření na upevnění důvěry mezi státy v Evropě, tak i opatření zaměřená na zmenšení koncentrace a snížení stavu ozbrojených sil a výzbroje na evropském kontinentu.

Bylo by účelné, kdyby posouzení příslušných otázek a dojednání konkrétních úmluv v těchto otázkách probíhalo po etapách, počínaje jednoduššími opatřeními a potom krok za krokem se postupovalo k větším a hlubším. Práce konference musí být organizována tak, aby byla zajištěna kontinuita od jedné etapy ke druhé v oblasti opatření k upevnění důvěry, opatření ke snížení vojenské konfrontace, snížení koncentrace a stavu ozbrojených sil a výzbroje, jakož i jiných odzbrojovacích opatření. Pokrok v jedné oblasti přitom vytvoří více možností pro dosažení úspěchů v ostatních oblastech.

První etapa konference o otázkách vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě by se měla soustředit na opatření ke zvýšení důvěry. Pokus jde o rozvíjení takových opatření, která se již

uskutečňují v souladu se Závěrečným aktem celoevropské konference a dodatků k nim, státy zastoupené na zasedání jsou připraveny dohodnout se o tomto:

- oznamovat velká vojenská cvičení konaná v oblasti vymezené Závěrečným aktem, nikoli od úrovně 25 tisíc mužů, nýbrž již od úrovně 20 tisíc mužů, a nikoli 3 týdny, nýbrž 1 měsíc předem;
- oznamovat přesuny pozemních vojsk v téže oblasti od úrovně 20 tisíc mužů;
- oznamovat velká cvičení vojenského letectva v téže oblasti;
- oznamovat velká cvičení vojenského námořnictva konaná v blízkosti teritoriálních vod jiných účastnických států celoevropské konference;
- omezit rozsah prováděných vojenských cvičení na úroveň 40-50 tisíc mužů.

Jsou ochotny posoudit i další návrhy na opatření důvěry.

Ve snaze účinně dosáhnout cílů konference jsou také ochotny dojednat s ostatními účastnickými státy celoevropské konference způsob a pořadí, jak by měly být v jednotlivých etapách konference projednávány konkrétní návrhy na opatření ke snížení vojenské konfrontace a k odzbrojení, které její účastníci předložili nebo předloží.

Podle názoru států zastoupených na zasedání budou materiální opatření vojenského uvolňování a odzbrojení tím účinnější a dalekosáhlejší, čím konkrétněji budou spjata s politickými a smluvně právními kroky ke snížení nebezpečí rozpoutání války, k posílení záruk bezpečnosti států. To platí jak ve světovém, tak i v evropském měřítku. Tento cíl sleduje návrh účastnických států Varšavské smlouvy, aby všechny účastnické státy celoevropské konference uzavřely smlouvu, že proti sobě jako první nepoužijí jaderné ani konvenční zbraně. Účastníci zasedání jsou pro přijetí a uskutečnění všech opatření a ujednání zaměřených na upevnění politického a právního základu pro dodržování zásady nepoužití síly a hrozby silou v Evropě.

Účastníci zasedání vyjádřili také názor, že týmaž cílům by posloužila i realizace návrhu socialistických zemí, aby státy NATO a státy Varšavské smlouvy nerozšiřovaly okruh členů obou seskupení. Zdůraznili, že státy, zastoupené na zasedání jsou i nadále připraveny přistoupit na současné rozpuštění organizace Varšavské smlouvy a organizace Severoatlantického paktu a jako první krok na likvidaci jejich vojenských organizací, počínaje vzájemným omezením vojenské aktivity.

Konkrétní návrhy na politické a smluvně právní kroky ke zmenšení nebezpečí vypoutání války by se měly rovněž projednávat na konferenci o otázkách vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě, a to takovým způsobem a v takovém pořadí, jak se o tom účastníci dohodnou.

Vycházejíce z principiálních ustanovení moskevské deklarace politického poradního výboru z 23. listopadu 1973, účastníci zasedání konstatují, že navrhovaná konference o otázkách vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě má být podstatnou součástí a důležitým stěrem vývoje celoevropského procesu, který začal helsinskou konferencí. Její úspěch by byl velkým přínosem k řešení úkolu stanoveného závěrečným aktem - učinit z uvolňování nepřetržitý, stále životaschopnější, všestranný a komplexní proces a přispět k upevnění bezpečnosti a míru v Evropě.

Pokud jde o praktickou přípravu konference o otázkách vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě, účastníci zasedání jsou toho názoru, že taková příprava by se měla uskutečňovat ve vzájemné souvislosti s ostatními praktickými opatřeními uskutečňovanými v rámci celoevropského procesu, z nichž nejbliže je nadcházející madridské setkání účastnických států celoevropské konference. Účastníci zasedání jsou toho názoru, že konzultace všech účastnických států celoevropské konference musí hrát podstatnou úlohu v tom, aby bylo dosaženo všeobecného souhlasu se svoláním konference a s její přípravou. Bylo by účelné, jak ukazují zkušenosti z přípravy celoevropské konference, aby tyto dvoustranné konzultace poté přešly v mnohostranné. Účastníci zasedání jsou přesvědčeni, že by se tak mělo stát co nejdříve a že mnohostranné přípravné pracovní setkání by mělo být svoláno v prvním pololetí roku 1980.

Doporučení k hlavním otázkám organizace konference včetně jednacího řádu pro její první etapu by mohla být jako výsledek této přípravné práce projednána na Madridském setkání zástupců účastnických států celoevropské konference, aby bylo přijato definitivní rozhodnutí o jejím svolání a o způsobu, jakým bude konference probíhat.

Státy zastoupené na tomto zasedání vyzývají všechny účastnické státy celoevropské konference, aby pozorně posoudily tyto úvahy o cílech, obsahu i způsobu práce konference o otázkách vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě i o její přípravě a aby na ně pozitivně reagovaly, aby bylo možno přistoupit k dohodě o těchto otázkách. Tím by byl učiněn další reálný krok k upevnění vzájemné důvěry, bezpečnosti a míru v Evropě.

5. Účastníci zasedání znovu potvrdili zájem svých států na úspěchu vídeňských jednání o snížení stavu ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě, ochotu přispívat k tomu, aby na těchto jednáních bylo dosaženo dohod jak o konkrétních opatřeních snížení ozbrojených sil a výzbroje, tak i o průvodních opatřeních.

Iniciativy předložené členskými státy Varšavské smlouvy na vídeňských jednáních, jež jsou zaměřeny na sklízení stanovisek obou stran v zásadních posuzovaných otázkách, významně rozšířily možnosti pro dosažení dohody. Rozhodnutí Sovětského svazu jednostranně snížit početní stav sovětských vojsk a výzbroje ve střední Evropě vytváří nové předpoklady pro pokrok vídeňských jednání. Takový pokrok vyžaduje od západních účastníků jednání politickou vůli a ochotu reálně přispět k tomu, aby se snížilo vojenské napětí ve střední Evropě a aby bylo dosaženo dohody.

6. Během výměny názorů a informací o průběhu přípravy k madridskému setkání zástupců účastnických států konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě ministři znovu potvrdili význam, který jejich státy přikládají dalšímu rozvoji procesu uvolňování napětí, upevňování bezpečnosti a rozvíjení spolupráce na evropském

kontinentě, zahájenému celoevropskou konferencí. Setkání v Madridu by mělo přispět k obohacení celoevropského dialogu a dát další podnět k realizaci helsinského závěrečného aktu jako jednotného celku.

Státy zastoupené na zasedání budou ve smyslu moskevské deklarace politického poradního výboru usilovat o to, aby madridské setkání přineslo praktický pokrok v otázkách bezpečnosti a spolupráce v Evropě. Soudí, že toto setkání musí přispět k tomu, aby bylo dosaženo dohod o vojenských aspektech evropské bezpečnosti, aby se učinila příslušná efektivní opatření a zejména aby byla svolána konference o otázkách vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě. Důležité také je, aby setkání podpořilo přijetí opatření k rozvoji široké obchodní výměny bez jakýchkoli překážek, k rozvoji hospodářské a vědeckotechnické spolupráce mezi všemi účastnickými státy celoevropské konference v souladu s usneseními závěrečného aktu z Helsinek. Je také důležité, aby setkání přispělo k dalšímu rozšíření spolupráce v oblasti kultury, vědy, vzdělání, umění a jiných humanitních odvětví.

Účastníci zasedání zdůraznili, že je třeba zintenzívnit přípravu madridské schůzky. Znovu potvrdili ochotu svých zemí uskutečňovat za tímto účelem i nadále dvoustranné a mnohostranné konzultace se všemi účastnickými státy celoevropské konference. Vycházejí z toho, že by bylo důležité dohodnout se v průběhu těchto konzultací ještě před zahájením schůzky na tom, k jakým konkrétním otázkám příslušných částí závěrečného aktu bude možno podniknout další praktické kroky. Musejí to být otázky, na jejichž řešení mají zájem všechny účastnické státy celoevropské konference a jejichž projednání otevře nové možnosti pro rozšíření spolupráce a pro zlepšení politického ovzduší v Evropě.

Ministři vyjádřili názor, že během uvedených konzultací může být dosaženo společného porozumění i v otázce úrovně zastoupení států na madridské schůzce s přihlédnutím

k jejímu významu pro upevňování uvolňování napětí, pro přijetí rozhodnutí o svolání konference o otázkách vojenského uvolňování a odzbrojení v Evropě a pro zlepšení situace na tomto kontinentě.

Účastníci zasedání vyjádřili naději, že pečlivá příprava madridského setkání a jeho věcný a konstruktivní průběh umožní učinit na tomto setkání hmatatelný krok vpřed při realizaci zásad a ustanovení helsinského Závěrečného aktu.

7. Ministři vyjádřili obavy svých států z neustálých, ba dokonce sílících pokusů reakčních sil brzdit proces prohlubování a rozšiřování uvolňování, rozsávat nedůvěru a nepřítelství mezi národy a podkopávat spolupráci a vzájemné porozumění mezi státy. Zájmy rozvoje vzájemné úcty a přátelství mezi národy vyžadují, aby se všechny státy striktně zavázaly, že nepřipustí na svém území žádnou činnost, která by byla zaměřena proti jiným státům a znamenala by vměšování do jejich vnitřních záležitostí a že budou přispívat k šíření pravdivých informací o životě národů.

Ministři potvrdili neochvějné odhodlání svých států budovat své vztahy ke všem účastnickým státům celoevropské konference a ke všem ostatním zemím světa na zásadách mezistátních vztahů, jež byly vyhlášeny na nejvyšší úrovni v Závěrečném aktu. Vyzývají všechny státy, aby se ve svých mezinárodních vztazích řídily těmito zásadami, které odpovídají zájmům všech národů.

x

x

x

Na zasedání Výboru ministrů zahraničních věcí se uskutečnila výměna názorů v souvislosti s blížícím se 25. výročím Varšavské smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci.

Ministři zdůraznili, že toto výročí bude oslaveno v duchu přátelství, spolupráce, jednoty a solidarity jejich států, ve znamení boje za uvolňování napětí, za zastavení horečného zbrojení a přechod k odzbrojení, za odpovědný míra a bezpečnost v Evropě,

ve znamení aktivního a konstruktivního úsilí členských států Varšavské smlouvy o vyřešení mezinárodních problémů a o rozvíjení rovnoprávných a přátelských vztahů mezi státy pro blaho všech národů.

V souvislosti s 25. výročím Varšavské smlouvy byla na zasedání přijata doporučení, jež budou předložena vládám členských států této smlouvy.

Zasedání Výboru ministrů zahraničních věcí se uskutečnilo v ovzduší soudružské spolupráce a bratrského přátelství.